

www.strik.rs

www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

Zuzana Brabcová
Rok perel

UREDNIKA

Ljubica Pupezin

Objavlivanje ove knjige pomogao je program „Kreativna Evropa” Evropske unije

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Objavlivanje ove publikacije pomoglo je
Ministarstvo kulture Republike Češke

**MINISTERSTVO
KULTURY**

© 2000 by the heirs of Zuzana Brabcová

© 2023, Štrik, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

ZUZANA BRAPCOVA

Godina bisera

PREVELA S ČEŠKOG

Tihana Hamović

Beograd, 2023

To niste vi.

To su samo vaše senke.

Smirite se.

Sadržaj

I	<i>Krv, zadasi, bele tortice i druge zavisnosti</i>	9
II	<i>Crna kutija</i>	93
III	<i>Lepi trenuci u vašem donjem vešu</i>	261
	Pogovor – Sinonim za istinu je strah	303
	Beleška o prevoditeljki	311

Krv, zadasi, bele tortice i druge zavisnosti

„Nauči me sve vulgarne reči”, zamolila je. Je li možda zaboravila na onu ćaknutu ženu pogođenu koprofalijom, onda davno na Karlovom mostu?

Mesec je svoju oblu bradu naslanjao na ogradu balkona i piljio u njihova naga tela dobrodušno kao mongolo-idno dete. „Nauči me sve vulgarne reči, najprljavije koje znaš.”

„A šta će ti to?”, zacerekao se. „Tražiš nešto sočno za feljton? Nađi ih u rečniku.”

Okrenula mu je leđa, poduprla glavu rukom, a on je u tom trenutku prodro u nju tačno onako kako je to malo-pre zamišljala.

„Znaš i sam da ih nema u rečniku”, prošaputala je.

Odrastala je sa intelektualno usmerenom majkom, pa reči koje su joj se kao odrasloj ženi otimale sa usana, u dosad nevelikom broju trenutaka slasti, nisu grmele govorom nesvesnog, već šušakale jezikom njihove biblioteke.

Proteгла se preko njega ka stočiću. „Dodaj mi, molim te...”

„Papir i olovku? Već je kucnuo čas stvaralačkih beleški?”

„Ne. Taj digitron.”

Nekoliko trenutaka tipkala je cifre i napeto pratila osvetljeni pravougaonik, koji se neobično usaglašavao s mesečevim krugom. „Neverovatno..”

On se zainteresovano pridigao na laktove.

„Ova zgrada ima jedanaest spratova. Na svakom je sedam stanova. To znači da u ovom trenutku sa nama ovde spava otprilike dvesta trideset nepoznatih ljudi.”

„I za to ti je bio potreban digitron?”

„Novac računam napamet. Ali s ljudima mi ne ide. Brrr... Užas. Ja neću da spavam sa dvesta trideset ljudi...”

„A zamisli još da su svi oni Jehovini svedoci. Ili munovci.”

„Ili komunisti.”

„I to je dobro. Ali ipak ne spavaju svi...”

„A šta onda rade?”, pitala je ispunjena nadom.

„Plaću, povraćaju litar ferneta u WC-u, vode ljubav kao nas dvoje, menjaju pelene bebama, proklinju Boga u napadu ubistvene nesanice – a ona matora pijandura sa prizemlja puži do telefona da pozove hitnu pomoć, jer ga steže u grudima i ne može da diše. Sada je tačno ono vreme kada Pragom prolaze još samo taksiji, hitna pomoć i pogrebna vozila.”

„U prizemlju ne živi matora pijandura, već Igor, moj drugar. Ali u pravu si, on jeste notorni alkoholičar. I učuti više, molim te”, rekla je hrapavim glasom i gurnula digitron u tamu ispod jastuka. „Sada smo ponovo sami.”

Progutala ga je pa uzdahnula: „Doli Baster kaže da je ovo najbolji gutljaj na svetu. Ne znam baš.”

Zagrizao joj je ruku kao vuk.

Jednom, kad je bila mala, našla je pored kontejnera fotografiju iscepanu iz knjige. Sviđao joj se taj muškarac, fotku je posle nosila u pernici.

„Pa to je Džek London”, identifikovala je lice učiteljica, prilično ponesena svojom uzornom književnom orijentacijom. „Ali *ovde* ne treba da bude Džek London, *ovde* treba da bude raspored časova.”

„Zaljubljena?”

„Šta?”

„Upravo si naglas izgovorila reč 'zaljubljena.’”

„U detinjstvu sam bila zaljubljena u Džeka Londona.”

„Previše obično. Džek Trbosek bi bio originalniji, takođe psihološki verovatniji, s obzirom na tvoje sadomazohističke sklonosti.”

Upalila je lampu, pa pažljivo i namrgođeno, kao što je malopre gledala u digitron, proučavala otisak njegovih zuba na svojoj nadlanici. „Ne znam ko je od nas dvoje sado-mazo. Zar ne bi trebalo da mu pomognemo?”

„Kome, pobogu?”

„Pa Igoru iz prizemlja.”

Trgnula se. Tišinu je prolomio prasak limenke *koka-kole* koju je upravo otvorio i čiji se crni lepljivi penušavi sadržaj razlio po njegovom telu, kao nekakav neobični nastavak mraka u tečnom stanju.

„Jesam li mnogo vrištala?”

„Bilo je okej. Meni ne smeta. Ne podnosim toplu *koka-kolu* i hladne žene.”

„To je prilično glupavo.”

„A obrnuto?”, upitala je posle nekog vremena, kada je konačno počela da tone u san, dok se on budio, kada je noć izbledela, a zvuci dana, škriputavi i metalni kao konzerva, zapljusnuli njihova tela.

„Ne razumem. Šta obrnuto? Kako obrnuto?”

„Pa hladnu *koka-kolu* i tople žene, njih podnosiš?”

Kada je konačno prestao da se smeje, počupala mu je sve vlasi kose, zavezala pažljivo jednu za drugu i tako napravila i uplela jednu jedinu vlas, dugačku, predugačku, i spustila se njom u dan što je tek počinjao, u budućnost koja se naglo rastvorila kao do tada stegnuta pesnica i o kojoj u tom trenutku, te noći, nije imala pojma, spustila se niz njegovu vlas bezbrižno i nehajno kao samouvereni gangster, koji i ne sluti da ga odavno vrebaju sa svih strana.

Ujutru, pred ogledalom u kojem je videla svoj odraz, promrmljala je na svahiliju, jer je imala četkicu za zube u ustima: „Ne daj bože da sam ja nečija priča. Sva sreća pa priče ne postoje.”

Probijam se kroz masu ljudi. Ogromni trg, hala železničke stanice, zabavni park – gde sam uopšte? Svi imaju mobilne telefone prislonjene na uho. I žene i muškarci uzbuđeno i izražajno artikulišu, instrukcije su sažete, informacije se prenose prostim rečenicama, glupo je, ali zamišljam džinovski električni sekač s koga otpadaju reči kao listovi salame, reči koje izvorno čine smislenu celinu. Možda sam se zatekla u kosmičkom navigacionom centru.

Onda iznenada shvatam da se ti ljudi zovu međusobno. Jedan drugoga. Svi. Bizarna komunikaciona paučina; onaj zove ovu, on njega, oni onoga tamo, ja tebe, ljubavi, ali ti zoveš nju... Zašto ne pokušamo da razgovaramo direktno? Pa toliko smo blizu, svaki čas se očešemo jedno o drugo, poverljivo se dodirujemo vrhovima cipela, udaraćemo jedni u druge tašnama i laktovima, podignutim dok držimo telefone... Da. Svi se zovu međusobno. Zovu jedni druge. Ali svi koriste govornu poštu, jer zapravo ne žele da se čuju: ovde se u stvari ne radi o komunikaciji, radi se o tome da se poruka koja se prenosi izbrusi poput dragog kamena. Da se na minimalnom prostoru prenese maksimum. Da se bude majstor skraćénica. Da se čovečanstvo zarobi u oblik deteta, a svemir u lopticu za golf, neznatnu kuglicu, a moćnu i tešku kao Golem.

Ne, ne mogu da razgovaram s tobom. Zabranjeno mi je, ja čak, posle ovih godinu dana, nisam sigurna ni u tvoje postojanje. Želim samo da ti ostavim glasovnu poruku. I dobro znam da njena dužina ne sme preći jedan minut.

Uopšteno uzev, Jakube, bilo je to moje prvo i poslednje neverstvo. Urezalo mi se u sećanje verovatno samo zbog Igora – znaš već. Dok je moj slučajni ljubavnik polivao svoje grudi *koka-kolom*, ja sam u sebe sipala izuzetno dobar i izuzetno gorak fernet, u izuzetnim količinama. Samo je ova trostruka izuzetnost mogla da izazove moje moljakanje da mi u krevetu govori vulgarizme.

Prethodnog dana sam se s Igorom sudarila dole u zgradi pored lifta. Kao i obično, sačekao je da Zdena ode na posao, a deca zbrišu u školu, kako bi mogao neometano da se upusti u svoj svakodnevni pohod u podrum. Sva skrovišta u stanu bila su već provaljena: prostor iza naredanih knjiga, ispod kade, vodokotlić u WC-u, visoka ribarska čizma (iz vremena kada je s tobom odlazio na pećanje), čak i ona drvena kutija s figuricama koje prikazuju Hristovo rođenje i božićnim ukrasima. Zavisnost ume da bude satanski domišljata, satera vas u ćošak i stegne tako jako da iz vas počne da kulja nektar fantazije; ali i taj čudnovati potencijal ima svoje dno. Ne lupetam, jednostavno je tako. Danas već imam iskustva u tome. Ali šta kada i podrum bude provaljen? Šta onda? Kuda još niže, u kakve pećine, jazbine, jaruge, kratere i podmorske dubine ćemo biti spremni da se spustimo sa svojim porokom, svojom prokletom tajnom?

Ali Igor više nije morao time da se bakaće. „Ćao, Lucina“, iskreveljio se, usta punih mentol bombona.

Koga li je time hteo da zavara? Kroz pukotine njegovog svežeg daha probijao se zadah raspadanja.

„Ćao, Joudo.“ Sve poznanike je odreda zvao Jouda iz Maslovica, a oni su mu na isti način uzvraćali.

Bio je rasejan, povlačio je umazanu, rastegnutu trenerku i ponašao se kao krivac, što je karakteristika svih alkoholičara. Očigledno ga je nerviralo što ga zadržavam, što mu preprečujem put do ruma, koji se tamo dole u podru-

mu neodoljivo svetlucao u praznoj kutiji od televizora, kao grumen zlata. U iznenadnom napadu inspiracije posegao je ka zadnjem džepu trenerke.

„Hej, ispruži... zglob šake, u stvari podlakticu ili kako već...”

Poslušno sam ispružila ruku i zavrnila rukav. Kada bi mi sada iglom pravo u venu ubrizgao svoju vlastitu sudbinu, ne bih se uopšte iznenadila. Ali on je moju podlakticu podigao do svojih usana i pažljivo je nekoliko puta olizao. Zatim je na to mesto pritisnuo nekakvu nalepnicu i zadržao je... Kada je sklonio papirić, na koži mi se pojavio Miki Maus.

„Vidimo se!”, doviknuo mi je radosno. A njegova nevino mangupska i infantilna sreća izazvana time što me se spretno i šaljivo otarasio, stegla mi je srce žestokom tugom.

Munjevitom brzinom je otperjao dole u papučama, u svoje poslednje podzemno utočište, cele utrobe već uzbuđeno spremne za svetu pričest.

Još dugo sam čula njegove ključeve. Zveckali su zvonko i strašno i neprekidno, jer Igorove ruke više ni na trenutak nisu prestajale da se tresu.

Tako je bilo, Jakube, i ti to znaš. Te noći, kada sam ti prvi i poslednji put bila neverna, s Lubošem, čije su mi duhovite opaske i sekundarna polna obeležja odavno napustili sećanje, pred našom zgradom se stvarno parkiralo pogrebno vozilo.

„Zar ne bi trebalo da mu pomognemo?”